

Magic shows

1. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף סה עמוד ב

תנו רבנן: מעונן, רבי שמעון אומר: זה המעביר שבעה מיני זכור על העין. וחכמים אומרים: זה האוחז את העינים. רבי עקיבא אומר: זה המחשב עתים ושעות, ואומר: היום יפה לצאת, למחר יפה ליקח, לימודי ערבי שביעיות חייטין יפות, עיקורי קטניות מהיות רעות.

2. רש"י מסכת סנהדרין דף סה עמוד ב

אוחז את העינים - אוחז וסוגר עיני הבריות ומראה להם כאילו עושה דברים של פלא, והוא אינו עושה כלום.

3. רש"י מסכת סנהדרין דף סז עמוד א

העושה מעשה - ממש, בסקילה. ולא האוחז את העינים - מראה לבריות כאילו הוא עושה ואינו עושה כלום. שנים מלקטין קשואין - במכשפות לפנינו, אחד מהן לוקט וחייב, וחברו לוקט ופטור. העושה מעשה - שהיתה כאן שדה קשואין ולקטה ממש בכשפים חייב. האוחז את העינים - מראה לנו כאילו התקבצו כולם במקום אחד, והקשואין לא זזין ממקומן - פטור.

4. ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה לב

ובכלל אזהרה זו גם כן איסור פועל החרטומים. ולשון חכמים (סנה' סה: ספרי) מעונן זה האוחז את העינים. והוא מין גדול מן התחבולה מחובר אליו קלות התנועה ביד עד שיתדמה לאנשים שיעשה עינים אין אמיתות להם. כמו שנראה אותם יעשו תמיד שיקח חבל וישים אותו בכנף בגדו לפני העם ויוציאהו נחש. וישליך טבעת לאויר ואחר כך יוציאהו מפי אדם אחד מן העומדים לפניו. ומה שדומה להם מפעולות החרטומים המפורסמים אצל ההמון. כל פועל מהם אסור. ומי שעושה זה יקרא אוחז את העינים. והוא מין מן הכשוף. ומפני זה לוקה. והוא עם זה גונב דעת הבריות. וההפסד המגיע מזה גדול מאד. כי ציור העינים הנמנעים תכלית המניעה אפשריים אצל הסכלים והנשים והקטנים רע מאד ויפסיד שכלם וישיבם להאמין הנמנע והיותו איפשר שיהיה והבין

5. רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק יא הלכה ט

אסור לעונן אע"פ שלא עשה מעשה אלא הודיע אותן הכוזבים שהכסילים מדמין שהן דברי אמת ודברי חכמים, וכל העושה מפני האצטגנינות וכיון מלאכתו או הליכתו באותו העת שקבעו הוברי שמים הרי זה לוקה שנאמר לא תעוננו, וכן האוחז את העינים ומדמה בפני הרואים שעושה מעשה תמהון והוא לא עשה הרי זה בכלל מעונן ה ולוקה.

6. שולחן ערוך יורה דעה סימן קעט סעיף טו

ז (ז) אוחז את העינים, אסור. יח וע"י ספר יצירה, מותר. (כה) אפילו לעשות כן (מעשה) (טור).

7. ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה סימן קעט סעיף טו

יז אוחז את העינים כו' - עב"ח שכתב בשם הרמב"ם דגם אחיזת עינים שאינו ע"י כשוף רק ע"י מראה ותחבולות ועל ידי קלות התנועה ביד אסור וכדבריו מבואר בדברי המגיה למיימוני ה' עבודת כוכבים פ"א ע"ש וכן כתב בתשובת הרב סימן ס"ז ע"ש:

יח וע"י ספר יצירה מותר - לעשות לכתחלה דשמות הקדש הם והש"י נתן בהם כח שיוכלו לפעול על ידיהם החסידים והנביאים והפועל בהם מראה גדולתו וגבורתו של הש"י שמו אף שיתעסקו בהם בקדושה ובטהרה ולצורך קדושת השם או לצורך מצוה רבה אשר לא נמצא זה בדורות הללו בעו"ה ואפי' בזמניהם מצינו שנענש ישע"י ע"ז וכ"ש בזמנ"ז שא"א לנהוג בטהרה ובקדושה ורחמנא ליבא בעי עכ"ל עט"ז ודבריו נכונים וכן נמצא בכמה מחברים דורשי רשומות שאין להשתמש בשמות הקדש כ"א לצורך מצוה רבה ודאשתמש בתגא חלף וכן כתב הרב לקמן סי' רמ"ו סוף סכ"א ודאשתמש בתגא חלף י"א זה המשתמש בשמות הקדש גם בספרי המקובלים מבואר שעון גדול הוא המשתמש בשמו ע"כ המונע יבורך:

8. חכמת אדם כלל פ"ט ס'ק 1

ומזה תראה דאותן הבדחנים שעושין כדברים אלו על החתונות ונקראין טאשין שפילער עוברים בלאו דאורייתא והמצוה לעשותן עובר משום לפני עור ולכן מי שבידו למחות צריך למחות וכיש שאסור להסתכל ולראותם אבל אם הוא גוי שועשה נראה לי שמותר לראות.

9. שו"ת יביע אומר חלק ה - יו"ד סימן יד

נשאלתי אם מותר להזמין למסיבת חתן וכלה, או ביום פורים, קוסם, שעל ידי זריזות תנועותיו נראה כעושה מעשה להטים, לבדר ולשעשע את הקרואים, ואינו עושה שום פעולה של כישוף.

. ומעתה גם בני"ד באיסור מעונן דהיינו אחיזת העינים אע"פ שעושה לשמחת פורים או לשמחת חתן וכלה אסור בהחלט, ומכ"ש לרמב"ם והחינוך דס"ל שיש בזה לאו דאורייתא ולוקים עליו, וכ"כ הרמ"א והב"ח והש"ך וסיעתם. וכנ"ל. וכנ"ל. וכן מצאתי בס' משנת חכמים מצוה מ"ז שאסר בכל תוקף גם לשמחת פורים וחתן. ע"ש. (והובא בדרכי תשו' סי' קעט ס"ק לז). וכבר נתבאר שגם הרואים שלא שיתפו פעולה עם הקוסם הלזה, יש עליהם איסור. ושומר נפשו ירחק מהם. [ומ"מ נראה שאם הקוסם הלזה גוי יש להקל, כיון שאינו אלא אוחז

העינים, וכמ"ש החכמת אדם ובקיצור ש"ע שם. ואף שהמהר"ם שיק (במצוה רנא) חוכך בזה משום לפני עור, לר"ש (בסנהד' נו: דב"נ מצווה על הכישוף, וכי בסדר למשנה שכן הלכה, וא"כ יש להחמיר גם בגוי. ע"ש. ולפע"ד הרי מלבד שהרבה פוסקים סוברים שב"נ לא נצטוו אלא על ז' מצות בלבד וכמ"ש בחזון איש (זרעים, הל' כלאים סי' א סוף אות א), הרי גם להרמב"ם י"א דלא קי"ל כר"ש, וכמ"ש הלח"מ (פ"י מה' מלכים ה"ו). ובצירוף ד' הרדב"ז כאן נ"ל שיש להקל]. והשי"ת יאיר עינינו בתוה"ק אמן.

10. שו"ת אגרות משה יורה דעה ח"ד סימן יג

א. אם יש איסור במעשי אחיזת עיניים דכישוף שנעשים רק על ידי זריזות הידים ותחבולות וקלות התנועה ביד אסור. והשי"ת כתב וכדבריו מבואר בדברי המגיה למיימוני, ולא נמצא זה בספרי הרמב"ם שלנו. עכ"פ גם השי"ת מסכים לדינא דהב"ח. וזהו ודאי דבר תמוה שיהיה שי"ת איסור למי שטבעו בקלות התנועה ביותר שיהיה מתנהג כפי קלות תנועה שלו. והוא האחים שלחו לנפתלי למצרים להביא שטר מכירה מעשו ליעקב על חלקו במערת המכפלה (סוטה י"ג ע"א) הרי דהיה מותר. וגם שמשון היה מותר להשתמש בגבורתו המשונה שלא שי"ת זה כלל להיות באינשי, שהיה ודאי דבר תמוה לאינשי, ולא היה בזה אף לא חשש איסור מראית העין שיאמרו שע"י כישוף הוא עושה, וכ"ש שלא היה שי"ת בזה איסור ממש, וכ"ש שלא שי"ת שיהיה בזה איסור לאו דאורייתא. וא"כ מ"ש עניין הטבעי שנתן השי"ת לאחד בקלות התנועה שלא שי"ת לאסור, אף לא מדרבנן, וכ"ש שלא שי"ת שיהיה ע"ז לאו דאורייתא ומלקות. ורק כשמסקר לאינשי ואומר שעושה זה בכישוף יהיה אסור מצד שעושה עצמו רשע, ואולי גם שיכשלו אחרים לומר שמותר לעשות אחיזת עינים בכישוף, שאז עשייתו בקלות התנועה הוא מאיסור דלפני עור, ולא באיסור זה דכישוף.

ומש"כ השי"ת שכדבריו מבואר בדברי המגיה למיימוני הלכות ע"ז פ"א, ולא נמצא זה בספרי הרמב"ם שלפנינו. ומה שהביא ד"ק כתב בתשובת הרב סימן ס"ז, הנה בגליון יו"ד דדפוס ווילנא נעתק על הגליון קצת מתשובת הרמ"א שהוא הרב, ואיתא שם בשם מהר"ם מלנדא שיש חילוק בין אחיזת עינים שלא ע"י כישוף לאחיזת עינים בכישוף. והביא הרמ"א בתשובה הנ"ל שמהרש"ל ביטל דבריו. אבל בתוך דברי מהרש"ל איתא שהחילוק שחילק מהר"ם מלנדא היה דעל אחיזת עינים בלא כישוף לוקה ועל אחיזת עינים בכישוף אינו לוקה. ומסיק הרמ"א שגם הוא האריך שאיכא תרי עיני אחיזת עינים, וע"ז דשלא בכישוף לוקה וע"ז דכישוף אינו לוקה. אבל כד מעיינינו בזה שכתב בשם מהר"ם מלנדא, משמע תרוייהו שלא בדרך טבעי הידוע והמובן להאדם בשכלו אלא בדרך שלא מובן. אבל האחד לא נעשה במעשה כשפים דהוא בכח הטומאה ולחשים ומעשה שדים, אלא ג"כ באיזה מעשה שמועיל להעשות מה שעשה, ואומרים שכך הוא ענין טבעי אף שלא מובן לאינשי, וכמו שענין המשכת כח המאנגט שמושך ונמשך שהוא ענין טבעי ולא מובן טעמו

זהו מה שאמרתי בזה דרך הלימוד. אבל לא היה הדבר יצא ממני בהוראת שאלה למעשה, שאין איסור באחיזת עינים על ידי קלות התנועה וכדומה, כי בכל אופן אם משקר העושה זה ואומר שעושה דברים שלא כדרך הטבע הרי יש לאסור, דהא יכול להטעות האינשי אחריו להחזיקו לאיש בעל מופת, ואינש כזה הוא ודאי איש שאינו ראוי ללמוד ממעשיו אף כשלא היה משקר, וכ"ש כשמסקר. ואף בלא משקר ואומר שהוא ענין טבעי, שנתן לו השי"ת קלות התנועה יותר מאחרים, הרי אין להתראות בזה לפני אינשי רק באופן שיראו ויכירו דהיא מתנועה מהירות ביותר, ולא בעושה באופן שלא יראו ולא יכירו אלא אדרבה יאמרו מזה שאינו ענין טבעי אלא ענין כשפים, שבזה הוא מסית לכשפים, וממילא שאסור אף שלא ישמעו לו האינשי. ואף שליכא איסור מיתה משום שאינו מסית לאיסור ע"ז, אבל איסור מסית איכא לכל איסור, כהא דנחש הקדמוני שלא היה על איסור ע"ז אלא על איסור לאו ומיתה בידי שמים.

אבל שי"ת רק לדון להתיר לבדחנים שעושין עיני אחיזת עינים על חתונות באופן שיהיה ידוע ומפורסם שהוא מצד קלות התנועה וכדומה, שהוא מעשה טבעי ולא שי"ת לכשפים. והחכ"א (כלל פ"ט סימן ו') משמע שאוסר גם באופן זה משום סברת הב"ח, שקצת משמע שהסכים לו גם השי"ת, אף שהוא נסתר ממילא ממש"כ שכן הוא בתשובת הרב כדלעיל. וזה היה שי"ת לאסור להבדחנים רק אם יאמרו שעושין זה באיזה לחשים, אף שהם לחשים שאינם ע"י כישוף, דהוא אחיזת עינים כתשובת הרמ"א. אבל אם אומרים שעושים בדרך טבעי, וכן הוא ידוע ומפורסם, אינו רואה בזה שום איסור. אבל עכ"פ להוראה למעשה לא בא לידי ענין זה ולא שמעתי שבכאן עושין בדחנות בכלל. ובמקצת מקומות שנזדמן שהייתי על חתונות שהיה שם בדחן, לא נתעסקו בדברים כאלו. ולכן לא נשמע ממני זה אלא בלימוד ולא למעשה, אף שלא מסתפקנא בהלכה. ואם היה בא למעשה הייתי משתמטנא מפני כבוד רבותינו האוסרין. ואם לא היה אפשר להשתמט הייתי מורה דבדרך טבעי, וידוע ומפורסם שהוא דרך טבעי, שמותר.

ומה שהוסיף כתר"ה דידוע שהרבה ילדים מתפעלים מזה, עד שחושבים שודאי יש לאדם זה כחות בלתי טבעיים, הפריזו על המידה. אלא שילדים חושבים שאדם גדול הוא, ויש ודאי ילדים שחושבים שהרבה איכא כמוהו, ולא שי"ת שום חשש בזה.

11. שו"ת יביע אומר חלק ה - יו"ד סימן יד

[ולאפוקי ממ"ש בסי' יבין דעת בח"י ליו"ד (דף קיט ע"ג), שאם אינו עושה שום פעולה רק מטעה את הרואים, והוא אומר כן בפירוש, ואפ"ה אינם מרגישים, מותר, וע"ז שמכו הבדחנים בדורות הראשונים שהיו עושים מעשים זרים בשמחת חתן וכלה. ע"ש. והעיקר להחמיר כד' האחרונים הנ"ל].